

müddet sonra **musâhib***-i şehriyâriler arasına girdi. Mızıkâ-i Hümâyün Mektebi kurulunca müezzinliğe ilâveten kendisine hocalık görevi verildi. Beş yıl bu görevde kaldı. Sultan Abdülmecid'in tahta geçtiği sene (1839), müezzinlik görevi devam ediyordu. Hayatının son yılları hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. 15 Cemâziyelevvel 1267 (18 Mart 1851) Cuma günü Kabataş'taki evinde altmış dört yaşında iken öldü ve Maçka'daki Şeyh Mezarlığı'na gömüldü.

Abdi Efendi'nin en meşhur olduğu dönem, II. Mahmud ve Abdülmecid devirleri olmuştur. Tabii bir ses güzelliğine sahip bulunan Abdi Efendi'nin bes-tekârlıkta da başarılı olduğu, mûsîki otoriteleri tarafından kabul edilmiştir. Mezar taşı kitâbesindeki "Sâzendebâşi" ifadesinden sâzenelik yaptığı düşünülebilirse de bu görüşü teyit eden herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Çeşitli güfte mecmualarında birçok eserine tesadüf edilen Abdi Efendi'nin üçü beste ve onu şarkı olmak üzere on üç eserinin notası günümüze kadar ulaşmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Tayyazâde, *Târih*, İstanbul 1293, III, 79, 192; S. Ezgi, *Türk Musikisi*, II, 92-93, 104-105; İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 15-18; Tarık Kıp, *TSM Sözlü Eserler Repertuarı*, Ankara 1979, s. 4, 51, 151, 165, 206, 271; Öztuna, *TMA*, I, 1-2.

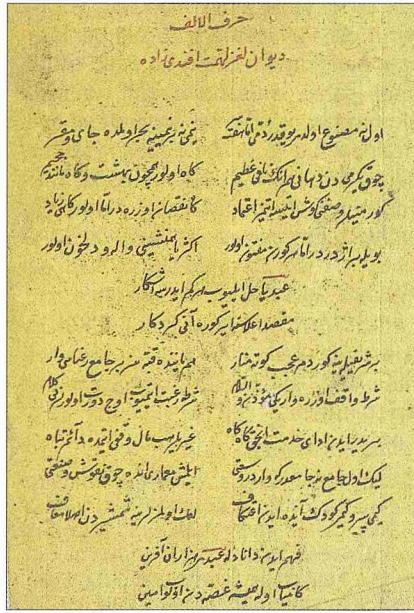
NURİ ÖZCAN

ABDİ, Himmetzâde

(ö. 1122/1710)

Vâiz, mutasavvıf-şair
ve mûsikîşinas.

Şeyh Abdullah Efendi adıyla da bilinir. Bayrâmiyye tarikatı şeyhlerinden Himmet Efendi'nin oğludur. 1050'de (1640) İstanbul'da doğdu ve tahsilini orada yaptı. Bilhassa tefsir ve hadis ilimlerinde kendisini yetiştirdi. Bu arada Bayrâmiyye tarikatına intisap ederek babasına mürid oldu. 1669'da Kasımpaşa Camii'ne, on yıl sonra da Fatih civarındaki Halil Paşa Camii'ne vâiz oldu. Şehremini Yenibağçe'deki Defterdar İbrâhim Efendi Tekkesi şeyhi olan babasının 1684 yılında vefatı üzerine, adı geçen tekkeye şeyh tayin edildi. 1688'de hacca gitti. Dönüşünde Sultan Selim Camii cuma vâizliğine tayin edilince selâtin camii kürsü şeyhleri silsilesine girmiş oldu. 1694'te Fatih Camii vâizliğine nakledildi. Bu vazifede iken

Abdi, *Divân-ı Lugaz* (Topkapı Sarayı Ktp. Hazine 1050, 206^b)

Sultan II. Mustafa'nın Avusturya seferine (1697) ordu vâizi olarak katıldı. Hayatının son yıllarında Beyazıt ve Süleymaniye camileri vâizliklerinde bulunan Abdi, 26 Şevval 1122'de (18 Aralık 1710) vefat etti. Üsküdar'daki Bezcizâde Tekkesi'nde babasının yanına gömüldü. Abdüssamed ve Abdüşşekûr adlı iki oğlu devrin tanınmış şairlerindedir. Abdüssamed babasının ölümü üzerine tekkeye şeyh tayin edildi.

Tasavvufi şiirleri mürettep bir divan-da (bk. İÜ Ktp., TY 5537/6) toplanan Himmetzâde, bu şiirlerinde Abdî, Deriş Abdullah, Abdullah, Hz. Peygamber'in hayatını konu alan *Gencîne-i İcâz* isimli mesnevisinde ise (bk. İstanbul Arkeoloji Müzesi Ktp., El Yazmaları, nr. 228) Himmetzâde mahlaslarını kullanmıştır. Ayrıca lugazlardan meydana gelen *Dîvân-ı Lugaz* isimli bir risâlesi de vardır (bk. Topkapı sarayı Müzesi Ktp., Hazine, nr. 1050, 206^b-212^b). Latîfî, Mehmed Tâhir, Hammer, İbnülemin gibi bazı müellifler, Abdi'nin bir şuarâ tezkiresi yazdığını kaydediyorlarsa da bu esere henüz rastlanmamıştır. Abdi, ayrıca hat ve mûsîki ile de meşgul olmuş ve bu konularda da eserler vermiştir. Hat sanatının ustalarından Hâfiz Osman'dan icâzet almış, sülûs ve nesih yazıda üstat derecesine erişmiştir. Onun dinî mahiyette pek çok eser bestelediği çeşitli el

yazması güfte mecmualarında zikredilmektedir. Ancak bu eserlerden hiçbirinin notası zamanımıza ulaşmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Şeyhî, *Vekâyîü'l-fuzalâ*, Millet Ktp., Ali Emîrî, T, nr. 731, s. 505-507; Sâlim, *Tezkire*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3872, s. 463-464; Suyolcuzâde Mehmed Necîb, *Devhatü'l-küttâb* (nşr. Kilisli Muallim Rifat), İstanbul 1942, s. 142; Safâî, *Tezkire*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2549, vr. 231^b-233^a; Hasîb-i Üsküdarî, *Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye*, Millet Ktp., Ali Emîrî, T, nr. 620, vr. 21^a; Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Selâtin*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1375, vr. 17^b; Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn* (nşr. İbnülemin Mahmud Kemâl), İstanbul 1928, s. 286-287; Mehmed Şükrî, *Silsilenâme*, Hacı Selim Ağa Ktp., Hüdâyi Kitapları, nr. 1098, vr. 21^a; Osmanlı Müellifleri, II, 313; S. Nûzhet Ergun, *Türk Şairleri*, İstanbul, ts., I, 172-176; a.m.f., *Antoloji*, İstanbul 1942, I, 126-127; Uşşâkizâde, *Zeyl-i Şakâik* (nşr. H. J. Kissling), Wiesbaden 1965, s. 562; Tahir Olgun, "Abdî", *İTA*, II, 209.

NURİ ÖZCAN

ABDİ PAŞA, Abdurrahman

(bk. ABDURRAHMAN ABDİ PAŞA).

ABDİ PAŞA, Nişancı

(ö. 1103/1692)

Osmanlı devlet adamı ve tarihçi.

İstanbul'da Anadoluhisarı'nda dünyaya geldi. Asıl adı Abdurrahman'dır. Enderûn-ı Hümâyün'da eğitim gördü. *Vekâyî-nâme*'sinde verdiği bilgilere göre, 27 Ekim 1648'de Sarây-ı Hümâyün'da Büyük Oda'da görev aldı. 1650'de Seferli Koşuşu'na geçti. 1659'da da Has Oda'ya nakledildi. 1665'te kendisine "tuğra çekme" yetkisi verildi. 1668'de sır kâatibi olan Abdi Paşa, 28 Temmuz 1669'da vezâret rütbesi ile nişancılık mansıbına tayin edilmek sûretiyle saraydan çıktı. Nişancılık mansıbında uzun süre hizmet veren Abdi Paşa, ordunun Çehrin seferine hareketinde (15 Mart 1678) İstanbul kaymakamlığına getirildi. Bir yıl sonra da dördüncü vezirliğe terfi ettirildi. 1680 Ekiminde yeniden İstanbul kaymakamı oldu. Eylül 1682'de de ikinci vezir bulunduğu sırada Basra valiliğine tayin edildi. On yıl kadar çeşitli eyaletlerde valilik yaptıkandan sonra ikinci defa Basra valiliğine, 1690'da da Kandiyeli muhafızlığına nakledildi. Buradan gönderildiği Sakız muhafızlığı görevinde iken vefat etti.

Abdi Paşa, oldukça başarılı geçen devlet hizmetleri dışında, edebî saha-